

AUGLÝSING

um fríverslunarsamning milli EFTA-ríkjanna og Bosníu og Hersegóvínu.

Hinn 7. júlí 2014 var norska utanríkisráðuneytinu afhent fullgildingarskjal Íslands vegna fríverslunarsamnings milli EFTA-ríkjanna og Lýðveldisins Bosníu og Hersegóvínu sem gerður var í Þrándheimi 24. júní 2013. Alþingi hafði með ályktun nr. 29/143 hinn 14. maí 2014 heimilað ríkisstjórninni að fullgilda samninginn. Samningurinn öðlaðist gildi 1. janúar 2015.

Samningurinn er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari. Viðauka við samninginn og nánari upplýsingar um hann má nálgast á vef utanríkisráðuneytisins.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytinu, 17. maí 2024.

F. h. r.

Martin Eyjólfsson.

Anna Jóhannsdóttir.

Fylgiskjal.**FRÍVERSΛUNARSAMNINGUR
MILLI
EFTA-RÍKJANNA
OG
BOSNÍU OG HERSEGÓVÍNU****FORMÁLSORD**

Ísland, Furstadæmið Liechtenstein, Konungsríkið Noregur og Ríkjasambandið Sviss (hér á eftir nefnd „EFTA-ríkin“), annars vegar,

og Bosnía Hersegóvína, hins vegar,

hér á eftir nefnd, hvert og eitt, „samningsaðili“ eða sameiginlega „samningsaðilar“:

SEM VIDURKENNA sameiginlegan vilja til þess að efla tengsl milli EFTA-ríkjanna, annars vegar, og Bosnía Hersegóvínu, hins vegar, með því að stofna til náinna og varanlegra tengsla,

SEM MINNAST þess ásetnings síns að taka virkan þátt í efnahagslegum samruna Evrópu og Miðjarðarhafslanda og lýsa sig reiðubúin til að leita sameiginlegra leiða og ráða til að styrkja það ferli,

SEM ÁRÉTTA stuðning sinn við lýðræði, réttarreglur, mannréttindi og mannfrelsi í samræmi við skuldbindingar sínar að þjóðarétti, meðal annars eins og fram kemur í sáttmála Sameinuðu þjóðanna og almennu mannréttindayfirlýsingunni,

SEM VILJA skapa hagstæð skilyrði fyrir þróun og fjölbreytni í viðskiptum sín á milli og fyrir aukna samvinnu í viðskiptum og efnahagsmálum á sviðum þar sem samningsaðilar eiga sameiginlegra hagsmuna að gæta, á grundvelli jafnréttis, gagnkvæms ávinnings, jafnræðis og þjóðaréttar,

SEM HAGA EINSSETT SÉR að stuðla að og styrkja enn frekar fjölbliða viðskiptakerfi með því að byggja á réttindum og skuldbindingum hvers um sig samkvæmt Marakess-samningnum um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar (hér á eftir nefndur „samningurinn um Alþjóðaviðskiptastofnunina“) og öðrum samningum sem gerðir hafa verið samkvæmt honum og þannig stuðla að samstilltri þróun og eflingu alþjóðaviðskipta,

SEM ÁRÉTTA þá skyldu sína að stefna að markmiðum sjálfbærrar þróunar og sem viðurkenna mikilvægi samræmis og gagnkvæmrar styrkingar viðskipta, umhverfis og stefnumála á sviði atvinnu-mála í þessu tilliti,

SEM MINNAST réttinda sinna og skuldbindinga samkvæmt fjölbliða samningum um umhverfismál sem þeir eiga aðild að og virðingar sinnar fyrir grundvallarreglum og þeim réttindum sem gilda um atvinnu manna, m.a. grundvallarreglum sem settar eru fram í viðeigandi samningum Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar sem þeir eiga aðild að,

SEM STEFNA AÐ ÞVÍ að skapa ný atvinnutækifæri og bæta lífskjör, ásamt því að efla heilsuvernd og vernd öryggis og umhverfis í ríkum mæli,

SEM ERU STAÐRÁÐIN í að beita samningi þessum með það markmið að leiðarljósi að varðveita og vernda umhverfið með traustri umhverfisstjórnun og að tryggja hagkvæmustu nýtingu náttúruauðlinda heimsins í samræmi við markmið sjálfbærrar þróunar,

SEM STAÐFESTA þá skyldu sína að koma í veg fyrir og berjast gegn spillingu í milliríkja-viðskiptum og -fjárfestingum og að greiða fyrir meginreglunum um gagnsæi og góða stjórnarhætti hins opinbera,

SEM SAMÞYKKJA mikilvægi góðra stjórnarháttanna fyrirtækja og samfélagslegrar ábyrgðar þeirra á sviði sjálfbærrar þróunar og sem staðfesta það ætlunarverk sitt að hvetja fyrirtæki til að virða

alþjóðlega viðurkenndar viðmiðunar- og meginreglur í þessu tilliti, t.d. viðmiðunarreglur Efnahags- og framfarastofnunarinnar fyrir fjölþjóðleg fyrirtæki, meginreglur Efnahags- og framfarastofnunarinnar um stjórnarhætti fyrirtækja og hnattrænt samkomulag SP um siðferði og ábyrgð í viðskiptum,

SEM LÝSA sig reiðubúin til að kanna þann kost að þróa og efla efnahagstengsl sín á milli til þess að þau megi ná til sviða utan samnings þessa,

SEM ERU ÞESS FULLVISS að samningur þessi muni auka samkeppnishæfni fyrirtækja sinna á heimsmörkuðum og skapa skilyrði sem stuðla að efnahags-, viðskipta- og fjárfestingartengslum sín á milli,

HAFA ÁKVÆÐIÐ, í samræmi við markmið þessi, að gera með sér svohljóðandi samning (sem nefnist hér á eftir „samningur þessi“):

1. KAFLI

Almenn ákvæði.

1. gr.

Markmið.

1. EFTA-ríkin og Bosnía Hersegóvína munu stofna fríverslunarsvæði með samningi þessum og samningum honum til fyllingar um viðskipti með landbúnaðarafurðir, sem um þessar mundir eru gerðir milli sérhvers EFTA-ríkis og Bosníu Hersegóvínu, í því skyni að örva hagsæld og sjálfbæra þróun á yfirráðasvæðum sínum.
2. Samningur þessi, sem er byggður á viðskiptatengslum milli markaðshagkerfa og á því að meginreglur um lýðræði og mannréttindi séu virt, miðar að því:
 - a) að auka frelsi í vöruviðskiptum í samræmi við XXIV. gr. hins almenna samnings um tolla og viðskipti (hér á eftir nefndur „GATT-samningurinn frá 1994“),
 - b) að auka með gagnkvæmum hætti fjárfestingartækifæri milli samningsaðilanna og að þróa í áföngum umhverfi sem stuðlar að auknum þjónustuviðskiptum,
 - c) að skapa réttlát samkeppnisskilyrði í viðskiptum milli samningsaðilanna og að tryggja fullnægjandi og árangursríka vernd hugverkaréttinda,
 - d) að auka enn frekar og í áföngum gagnkvæmt frelsi á mörkuðum samningsaðilanna fyrir opinber innkaup,
 - e) að þróa milliríkjaviðskipti á þann veg að stuðli að því að markmiði sjálfbærrar þróunar verði náð og að tryggja að það markmið sé samtvinnað viðskiptatengslum samningsaðilanna og endurspeglit í þeim og
 - f) að stuðla þannig að samstilltri þróun og auknum alþjóðaviðskiptum.

2. gr.

Viðskiptatengsl sem falla undir samning þennan.

1. Samningur þessi gildir um viðskiptatengsl milli einstakra EFTA-ríkja annars vegar og Bosníu Hersegóvínu hins vegar, en ekki um viðskiptatengsl milli einstakra EFTA-ríkja, nema kveðið sé á um annað í samningi þessum.
2. Af tollabandalaginu, sem stofnað var með samningi um tollamál frá 29. mars 1923 milli Sviss og Liechtenstein, leiðir að Sviss er í forsvari fyrir Liechtenstein í málefnum sem falla undir þann samning.

3. gr.

Tengsl við aðra alþjóðasamninga.

1. Samningsaðilarnir staðfesta réttindi sín og skuldbindingar samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina, öðrum samningum á grundvelli hans sem þeir eiga aðild að og öðrum milliríkjasamningum sem þeir eiga aðild að.
2. Ákvæði samnings þessa hafa ekki áhrif á túlkun eða beitingu réttinda og skuldbindinga samkvæmt öðrum milliríkjasamningum á sviði fjárfestinga sem Bosnía og Hersegóvína eða eitt eða nokkur EFTA-ríki eiga aðild að.

3. Telji samningsaðili að viðhald eða stofnun tollabandalags, fríverslunarsvæðis, fyrirkomulags landamæravíðskipta eða annars fríðindasamnings annars samningsaðila hafi þau áhrif að breyti því víðskiptafyrirkomulagi sem samningur þessi kveður á um getur hann farið fram á samráð. Sá samningsaðili sem gerir slíkan samning skal gefa nægilegt svigrúm til samráðs við þann samningsaðila sem fer fram á það.

4. gr.

Svæðisbundið gildissvið.

1. Samningur þessi gildir, nema kveðið sé á um annað í 8. gr.:
 - a) á landsvæði, í innhöfum og innan landhelgi samningsaðila og í loftrými yfir yfirráðasvæði samningsaðila, í samræmi við reglur þjóðaréttar og
 - b) á svæðum utan landhelgi með tilliti til ráðstafana sem samningsaðili gerir í krafti fullveldisréttinda sinna eða lögsögu í samræmi við reglur þjóðaréttar.
2. Samningur þessi gildir ekki á norska yfirráðasvæðinu Svalbarða, nema um víðskipti með vörur.

5. gr.

Ríkisstjórnir, svæðisbundin og staðbundin stjórnvöld.

Sérhver samningsaðili skal tryggja að ríkisstjórn og svæðisbundin og staðbundin stjórnvöld hans og yfirvöld, ásamt óopinberum stofnunum þegar þær starfa í umboði hins opinbera sem ríkisstjórn eða svæðis- og staðbundin stjórnvöld eða yfirvöld veita þeim, virði allar skuldbindingar og skyldur samkvæmt samningi þessum á yfirráðasvæði sínu.

6. gr.

Gagnsæi.

1. Sérhver samningsaðili skal birta eða veita almenningi aðgang með öðrum hætti að lögum sínum, reglugerðum, ákvörðunum dómstóla, stjórnsýsluákvörðunum sem hafa almennt gildi og milli-ríkjasamningum sem hann á aðild að og geta haft áhrif á rekstur samnings þessa.
2. Sérhver samningsaðili skal svara ákvæðnum spurningum með skjóttum hætti og veita öðrum samningsaðila, að fram kominni beiðni þar um, upplýsingar um þau málefni er um getur í 1. mgr. Eigi er gerð sú krafa að samningsaðilar láti í té trúnaðarupplýsingar.

2. KAFLI

Vöruvíðskipti.

7. gr.

Gildissvið.

1. Þessi kafli gildir um eftirtaldar vörur:
 - a) allar vörur, sem eru flokkaðar samkvæmt 25. til 97. kafla samræmdu vörulýsingar- og vöruheitaskrárinnar (ST), að undanskildum vörum sem I. viðauki tekur til,
 - b) unnar landbúnaðarafurðir, sem eru tilgreindar í II. viðauka, að teknu tilhlýðilegu tilliti til þess fyrirkomulags sem kveðið er á um í þeim viðauka og
 - c) fisk og aðrar sjávarafurðir, sbr. ákvæði III. viðauka.
2. Sérhvert EFTA-ríki og Bosnía og Hersegóvína hafa gert með sér tvíhliða samninga um víðskipti með landbúnaðarafurðir. Þeir samningar eru hluti af gerningunum um stofnun fríverslunarsvæðis EFTA-ríkjanna og Bosníu og Hersegóvínu.

8. gr.

Upprunareglur og samvinna á sviði stjórnsýslu.

1. Ákvæðin um upprunareglur og farveg samvinnu á sviði stjórnsýslu eru sett fram í bókuninni um upprunareglur.
2. Frá þeim degi þegar svæðisbundni samningurinn um sameiginlegar upprunareglur Evrópu og Miðjarðarhafslanda sem veita fríðindi öðlast gildi fyrir samningsaðilana (hér á eftir nefndur „samningurinn“) lýkur gildistíma bókunarinnar um upprunareglur og réttindi og skuldbindingar

samningsaðilanna, að því er varðar upprunareglur og samvinna á sviði stjórnsýslu milli toll-yfirvalda samningsaðilanna, heyra undir samninginn með fyrirvara um ákvæði 16. gr.

3. Segi samningsaðili sig frá samningnum skulu samningsaðilarnir þegar í stað hefja samninga-viðræður um nýjar upprunareglur sem gilda hvað samning þennan varðar. Uns nýjar reglur öðlast gildi skulu reglur samningsins gilda að breyttu breytanda, að því er samning þennan varðar, þar sem gert er ráð fyrir uppsöfnun milli samningsaðilanna einvörðungu.

9. gr.

Tollar.

1. Þegar samningur þessi öðlast gildi skulu samningsaðilarnir fella niður alla tolla, ásamt gjöldum sem hafa jafngild áhrif og tollar, á inn- og útflutning vara sem eru upprunnar í EFTA-ríki eða Bosníu og Hersegóvínu og ákvæði a-liðar 1. mgr. 7. gr. tekur til, nema eins og tilgreint er með öðrum hætti í IV. viðauka við samning þennan. Óheimilt er að leggja á nýja tolla.
2. Til tolla og gjalda, sem hafa jafngild áhrif og tollar, teljast hvers konar tollar eða gjöld, sem eru lögð á í tengslum við inn- eða útflutning vöru, þ.m.t. hvers konar aukaskattar eða aukagjöld, að frátöldum gjöldum sem lögð eru á samkvæmt III. og VIII. gr. GATT-samningsins frá 1994.

10. gr.

Grunntollar.

1. Þeir grunntollar sem eiga að fara stíglækkandi samkvæmt samningi þessum eru eftirfarandi:
 - a) bestukjaratollur sem EFTA-ríkin leggja á 1. janúar 2011,
 - b) tollar samkvæmt tollskrá Bosníu og Hersegóvínu fyrir 2011.¹
2. Komi tollalækkanir gagnvart öllum til framkvæmda fyrir, við eða eftir að samningur þessi öðlast gildi skulu slíkir lækkaðir tollar koma í stað þeirra grunntolla er um getur í 1. mgr. frá þeim degi þegar fyrrnefndar lækkanirnar koma til framkvæmda eða frá þeim degi þegar samningur þessi öðlast gildi, hvort sem síðar verður.
3. Reikna skal lækkaða tolla með einum aukastaf eða, þegar um ræðir sérstaka tolla, með tveimur aukastöfum.

11. gr.

Magntakmarkanir.

Ákvæði XI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda með tilliti til réttinda og skuldbindinga samningsaðilanna viðvíkjandi magntakmörkunum og eru hér með felld inn í samning þennan, að breyttu breytanda.

12. gr.

Skattar innanlands og reglur.

1. Samningsaðilarnir skuldbinda sig til þess að leggja á skatta innanlands og önnur gjöld og beita reglum í samræmi við III. gr. GATT-samningsins frá 1994 og aðra viðeigandi samninga Alþjóða-viðskiptastofnunarinnar.
2. Útflytjendur skulu ekki njóta hærri endurgreiðslu á sköttum innanlands en sem nemur beinum sköttum á vörur sem eru fluttar út til yfirráðasvæðis samningsaðila.

13. gr.

Ráðstafanir á sviði hollustuhátta dýra og plantna.

1. Ákvæði samningsins um Alþjóðaviðskiptastofnunina um beitingu ráðstafana viðvíkjandi hollustuháttum dýra og plantna eiga við um réttindi og skuldbindingar samningsaðilanna að því er varðar ráðstafanir um hollustuhætti dýra og plantna.
2. Samningsaðilarnir skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tengiliða með sérþekkingu á hollustuháttum dýra og plantna í því skyni að auðvelda samskipti og upplýsingaskipti.

¹ Stjórnartíðindi Bosníu og Hersegóvínu nr. 106/10 frá 22. desember 2010.

14. gr.

Tæknilegar reglur.

1. Farið skal með réttindi og skuldbindingar samningsaðilanna, að því er varðar tæknilegar reglur, staðla og samræmismat, í samræmi við samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um tæknilegar viðskiptahindranir.
2. Samningsaðilarnir skulu auka samvinnu á sviði tæknilegra reglna, staðla og samræmismats með það fyrir augum að auka gagnkvæman skilning á kerfum hvers um sig og að auðvelda aðgang að mörkuðum sínum.

15. gr.

Greitt fyrir viðskiptum.

Sérhver samningsaðili skal, í því skyni að greiða fyrir viðskiptum milli EFTA-ríkjanna og Bosníu og Hersegóvínu í samræmi við þau ákvæði sem eru sett fram í V. viðauka:

- a) einfalda, eins og frekast er unnt, málsmeðferð með tilliti til vöruviðskipta og tengdrar þjónustu,
- b) stuðla að aukinni samvinnu milli samningsaðilanna í því skyni að efla þátttöku þeirra í þróun og framkvæmd milliríkjasamninga og tilmæla um að greiða fyrir viðskiptum og
- c) eiga samstarf á vettvangi sameiginlegu nefndarinnar um að greiða fyrir viðskiptum.

16. gr.

Undirnefnd um upprunareglur, tollferil og um að greiða fyrir viðskiptum.

1. Með vísan til 8. og 15. gr. er hér með komið á fót undirnefnd sameiginlegu nefndarinnar um upprunareglur, tollferil og um að greiða fyrir viðskiptum (hér á eftir nefnd „undirnefndin“).
2. Umboð undirnefndarinnar er sett fram í VI. viðauka.

17. gr.

Ríkisrekin viðskiptafyrirtæki.

Ákvæði XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samkomulagsins um túlkun XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda með tilliti til réttinda og skuldbindinga samningsaðilanna viðvíkjandi ríkisreknum viðskiptafyrirtækjum og eru hér með felld inn í samning þennan, að breyttu breytanda.

18. gr.

Samkeppnisreglur sem gilda um fyrirtæki.

1. Eftirfarandi samrýmist ekki rétttri framkvæmd samnings þessa að því leyti sem það hefur áhrif á viðskipti milli EFTA-ríkis og Bosníu og Hersegóvínu:
 - a) allir samningar milli fyrirtækja, ákvarðanir samtaka fyrirtækja og samstilltar aðgerðir milli fyrirtækja sem miða að því að koma í veg fyrir, takmarka eða raska samkeppni eða leiða til slíks og
 - b) misnotkun eins eða fleiri fyrirtækja á yfirburðastöðu á yfirráðasvæði samningsaðila í heild eða á verulegum hluta þess.
2. Ákvæði 1. mgr. gilda um starfsemi opinberra fyrirtækja og fyrirtækja, sem njóta sér- eða einkaréttinda sem samningsaðili veitir þeim, að svo miklu leyti sem beiting þessara ákvæða hindrar ekki, að lögum eða í reynd, framkvæmd þeirra sérstöku opinberu verkefna sem þeim eru falin.
3. Ákvæði 1. og 2. mgr. skal eigi túlka þannig að þau skapi fyrirtækjum beinar skuldbindingar.
4. Samningsaðili getur, telji hann að tiltekin framkvæmd fari í bága við ákvæði 1. og 2. mgr., óskað eftir samráði innan sameiginlegu nefndarinnar. Viðkomandi samningsaðilar skulu veita sameiginlegu nefndinni alla þá aðstoð sem nauðsynleg er við rannsókn málsins og, þar sem það á við, hverfa frá þeirri framkvæmd sem er andmælt. Hafi viðkomandi samningsaðili ekki bundið enda á þá framkvæmd sem andmælt er innan þessa tímamarka sem sameiginlega nefndin ákveður eða komist sameiginlega nefndin ekki að samkomulagi að afloknu samráði, eða eftir 30 daga eftir að málinu er vísað til fyrrnefnds samráðsferlis, er þeim samningsaðila sem óskaði samráðs heimilt að gera viðeigandi ráðstafanir til að þess að fást við þann vanda sem leiðir af þeirri framkvæmd sem um ræðir.

19. gr.

Styrkir og jöfnunarráðstafanir.

1. Farið skal með réttindi og skuldbindingar samningsaðilanna viðvíkjandi styrkjum og jöfnunarráðstöfunum í samræmi við VI. og XVI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir, að undanskildu því sem kveðið er á um í 2. mgr.
2. Áður en EFTA-ríki eða Bosnía og Hersegóvína, eftir atvikum, hefur rannsókn í því skyni að ákveða hvort og að hve miklu leyti um meinta styrki sé að ræða í EFTA-ríki eða Bosnía og Hersegóvínu og hver áhrif þeirra eru, eins og kveðið er á um í 11. gr. samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir, skal sá samningsaðili sem hyggst hefja rannsókn senda þeim samningsaðila sem sæta á rannsókn vegna vara sinna skriflega tilkynningu þar um og veita 45 daga frest til að finna lausn sem er gagnkvæm og viðunandi. Samráð skal fara fram innan sameiginlegu nefndarinnar, fari samningsaðili fram á það, innan 20 daga frá viðtökudegi tilkynningarinnar.
3. Leysi það samráð er um getur í 2. mgr. ekki málið, getur sá samningsaðili sem hyggst hefja rannsókn gengið fram með þeim hætti sem ákvæði 1. mgr. mæla fyrir um.

20. gr.

Undirboð.

1. Samningsaðili skal ekki beita ráðstöfunum gegn undirboðum, sbr. ákvæði VI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um framkvæmd VI. gr. GATT-samningsins frá 1994, viðvíkjandi vörum sem upprunnar eru hjá öðrum samningsaðila.
2. Engu að síður viðurkenna samningsaðilarnir að unnt sé að bregðast við efnahagslegum orsökum undirboða með virkri framkvæmd samkeppnisreglna.
3. Samningsaðilunum er heimilt, fjórum árum eftir gildistökudag samnings þessa, að endurskoða, innan sameiginlegu nefndarinnar, framkvæmd ákvæða 1. og 2. mgr. þessarar greinar. Að þeim tíma liðnum er samningsaðilunum heimilt að endurskoða mál þetta innan sameiginlegu nefndarinnar á tveggja ára fresti.

21. gr.

Víðtækar verndarráðstafanir.

Farið skal með réttindi og skuldbindingar samningsaðilanna, að því er víðtækar verndarráðstafanir varðar, í samræmi við ákvæði XIX. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um verndarráðstafanir. Þegar samningsaðili grípur til víðtækra verndarráðstafana skal hann undanskilja innflutning upprunavöru frá einum eða fleiri samningsaðilum, ef slíkur innflutningur veldur ekki eða honum fylgir ekki alvarlegt tjón eða líkur eru á því. Samningsaðilinn, sem grípur til slíkrar ráðstöfunar, skal sýna fram á að fyrrnefnt frávík samræmist reglum og starfsháttum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar.

22. gr.

Tvíhliða verndarráðstafanir.

1. Ef lækkun eða afnám tolla samkvæmt samningi þessum leiðir til þess að vara, upprunninn hjá samningsaðila, er flutt inn á yfirráðasvæði annars samningsaðila í það auknum mæli, annaðhvort sem hrein aukning eða sem hlutfall af innlendri framleiðslu, og við þau skilyrði að valdi eða kunni að valda alvarlegu tjóni eða líkum á því svo um munar á yfirráðasvæði innflutningssamningsaðilans fyrir innlenda framleiðslu sambærilegra vara eða vara í beinni samkeppni, er innflutnings-samningsaðilunum heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstafana í eins litlum mæli og nauðsynlegt er til þess að bæta tjónið eða fyrirbyggja það, með fyrirvara um ákvæði 2. til 10. mgr.
2. Því aðeins skal grípa til tvíhliða verndarráðstafana að óyggjandi sönnun sé fyrir því að aukinn innflutningur hafi valdið alvarlegu tjóni, eða að hætta sé á því, að undangenginni rannsókn samkvæmt þeirri málsmeðferð sem mælt er fyrir um í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um verndarráðstafanir, að breyttu breytanda.

3. Samningsaðilinn, sem hyggst grípa til tvíhliða verndarráðstafana samkvæmt þessari grein, skal þegar í stað, og í öllu falli áður en gripið er til þeirra, tilkynna hinum samningsaðilunum um það. Í tilkynningunni skulu koma fram allar viðeigandi upplýsingar, þar á meðal sönnunargögn um alvarlegt tjón, eða hættu á því, af völdum aukins innflutnings, nákvæm lýsing á þeirri vöru er um ræðir og upplýsingar um fyrirhugaða ráðstöfun og frá hvaða degi og hversu lengi hún skal gilda, enn fremur um tímaáætlun um afnám hennar í áföngum.
4. Sé þeim skilyrðum sem sett eru fram í 1. mgr. fullnægt er innflutningssamningsaðilanum heimilt að grípa til ráðstafana sem felast í eftirfarandi:
 - a) að fresta frekari tollalækkun, sem kveðið er á um í samningi þessum, að því er viðkomandi vöru varðar eða
 - b) að hækka toll á viðkomandi vöru að því marki sem ekki er hærra en sá tollur sem lægri er af eftirfarandi:
 - i. bestukjaratollur sem er álagður á þeim tíma þegar gripið er til aðgerðarinnar eða
 - ii. bestukjaratollur sem er álagður daginn fyrir gildistöku samnings þessa.
5. Tvíhliða verndarráðstafanir skulu ekki vara lengur en tvö ár. Við mjög sérstakar aðstæður og að lokinni endurskoðun sameiginlegu nefndarinnar er heimilt að gera ráðstafanir til þriggja ára að hámarki. Óheimilt er að beita tvíhliða verndarráðstöfun gagnvart innflutningi vöru, sem þess konar ráðstöfun hefur áður verið beint gegn, í a.m.k. fjögur ár eftir að ráðstöfunin féll úr gildi.
6. Sameiginlega nefndin skal, innan 30 daga frá dagsetningu þeirrar tilkynningar sem vísað er til í 3. mgr., kanna þær upplýsingar sem lagðar eru fram, í því skyni að greiða fyrir úrlausn málsins sem skal vera gagnkvæm og viðunandi. Ef engin úrlausn finnst er innflutningssamningsaðilanum heimilt að grípa til viðeigandi ráðstöfunar skv. 4. mgr. til að ráða bót á vandanum. Fyrst og fremst skal velja þá tvíhliða verndarráðstöfun sem veldur sem minnstri röskun á framkvæmd samnings þessa. Tilkynna ber hinum samningsaðilunum og sameiginlegu nefndinni um umrædda tvíhliða verndarráðstöfun án tafar og efna til reglubundins samráðs um hana innan sameiginlegu nefndarinnar, einkum í því skyni að ákveða tímaáætlun um niðurfellingu hennar strax og aðstæður leyfa.
7. Þegar tvíhliða verndarráðstöfuninni er hætt skal álagður tollur vera sá tollur sem hefði verið álagður, hefði ekki verið gripið til fyrrnefndrar ráðstöfunar.
8. Við tvisýnar aðstæður, þegar tafir myndu valda tjóni sem erfitt yrði að bæta, er samningsaðila heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstafana til bráðabirgða samkvæmt bráðbirgðaniðurstöðu þess efnis að óyggjandi sönnun sé fyrir því að aukinn innflutningur valdi innlendri framleiðslu alvarlegu tjóni svo um munar eða hættu á því. Sá samningsaðili sem hyggst grípa til þess kona ráðstöfunar skal þegar í stað tilkynna hinum samningsaðilunum og sameiginlegu nefndinni um það. Hefja skal þá málsmeðferð sem sett er fram í 2. til 6. mgr. innan 30 daga frá tilkynningardegi.
9. Öllum tvíhliða verndarráðstöfunum til bráðabirgða skal hætt í síðasta lagi innan 200 daga. Gildistími allra slíkra tvíhliða verndarráðstafana til bráðabirgða skal talinn hluti tímalengdar þeirrar tvíhliða verndarráðstöfunar sem sett er fram í 5. mgr. og framlengingar hennar. Endurgreiða ber tollahækkunar án tafar leiði sú rannsókn sem er lýst í 2. mgr. ekki í ljós að skilyrðum 1. mgr. hafi verið fullnægt.
10. Fimm árum eftir að samningur þessi öðlast gildi skulu samningsaðilarnir taka til endurskoðunar, innan sameiginlegu nefndarinnar, hvort nauðsynlegt sé að viðhalda þeim kosti að grípa til tvíhliða verndarráðstafana þeirra í milli. Ákveði samningsaðilarnir, að lokinni fyrstu endurskoðun, að viðhalda þessum kosti, skulu þeir endurskoða málið, innan sameiginlegu nefndarinnar, annað hvert ár eftir það.

23. gr.

Ákvæði um skort.

1. Leiði reglufylgni við ákvæði þessa kafla til:
 - a) alvarlegs skorts, eða hættu á alvarlegum skorti, á matvælum eða annarri vöru sem er útflutningssamningsaðilanum nauðsynleg eða
 - b) endurútflutnings til þriðja lands á vöru sem útflutningssamningsaðilinn viðheldur útflutningsmagntakmörkunum á, útflutningstollum eða ráðstöfunum eða gjöldum sem hafa sambærileg

- áhrif og leiði það til, eða séu líkur á að það leiði til, meiriháttar erfiðleika fyrir útflutnings-samningsaðilann,
- er þeim samningsaðila heimilt að grípa til viðeigandi ráðstafana samkvæmt þeim skilyrðum og í samræmi við þá málsmæðferð sem mælt er fyrir um í þeim málsgreinum þessarar greinar sem hér fara á eftir.
2. Áður en gripið er til þeirra ráðstafana sem kveðið er á um í 1. mgr. skal sá samningsaðili sem íhugar það láta sameiginlegu nefndinni í té allar viðeigandi upplýsingar, í því skyni að leita lausnar sem samningsaðilarnir geta sætt sig við. Samningsaðilarnir innan sameiginlegu nefndarinnar geta komið sér saman um hvaða leið sem er til að binda enda á þá erfiðleika sem um ræðir. Hafi ekkert samkomulag verið gert innan 30 daga frá því að málinu var vísað til sameiginlegu nefndarinnar, er útflutningssamningsaðilanum heimilt að grípa til ráðstafana samkvæmt þessari grein vegna útflutnings þeirrar vöru sem um ræðir.
 3. Fyrst og fremst skal gera þær ráðstafanir sem valda sem minnstri röskun á framkvæmd þess fyrir-komulags sem mælt er fyrir um í samningi þessum. Eigi skal beita þessum ráðstöfunum með þeim hætti að leiði til handahófskenndrar eða óréttlætanagerar mismununar, þar sem sömu skilyrði eru fyrir hendi, eða til dulinna viðskiptahafa og skulu fyrrnefndar ráðstafanir felldar úr gildi þegar umrædd skilyrði réttlæta ekki lengur að þeim sé við haldið.
 4. Tilkynna ber sameiginlegu nefndinni án tafar um allar ráðstafanir sem gripið er til samkvæmt þessari grein og skulu þær háðar reglubundnu samráði innan nefndarinnar, einkum með það fyrir augum að fella þær úr gildi um leið og aðstæður leyfa.

24. gr.

Undanþágur.

Ákvæði XX. og XXI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda um réttindi og skuldbindingar samningsaðilanna, samkvæmt þessum kafla, sem varða almennar undanþágur og undanþágur af öryggis-ástandum og eru þau hér með felld inn í samning þennan, að breyttu breytanda.

3. KAFLI

Vernd hugverkaréttar.

25. gr.

Vernd hugverkaréttar.

1. Samningsaðilarnir skulu veita og tryggja fullnægjandi og virka vernd fyrir hugverkarétt án mismununar og ákveða ráðstafanir til að halda þeim rétti fram gegn brotum gegn honum, fölsun og ólöglegri nýtingu, í samræmi við ákvæði þessarar greinar, VII. viðauka og þá alþjóðasamninga sem þar er getið.
2. Samningsaðilarnir skulu eigi veita ríkisborgurum hvers annars lakari meðferð en þeir veita eigin ríkisborgurum. Undanþágur frá þessari skuldbindingu skulu vera í samræmi við efnisákvæði 3. og 5. gr. samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar frá 15. apríl 1994 um hugverkarétt í viðskiptum (hér á eftir nefndur „samningurinn um hugverkarétt í viðskiptum“).
3. Samningsaðilarnir skulu eigi veita ríkisborgurum hvers annars lakari meðferð en veitt er ríkisborgurum annarra ríkja. Undanþágur frá þessari skuldbindingu skulu vera í samræmi við efnisákvæði samningsins um hugverkarétt í viðskiptum, einkum 4. og 5. gr. hans.
4. Samningsaðilarnir samþykkja, að fram kominni beiðni samningsaðila, að endurskoða ákvæði þessarar greinar og VII. viðauka um vernd hugverkaréttar, með það í huga að bæta verndarstig enn frekar og að forðast eða ráða bót á röskun í viðskiptum sem stafar af ríkjandi verndarstigum hugverkaréttar.

4. KAFLI

Fjárfestingar, þjónusta og opinber innkaup.

26. gr.

Fjárfestingar.

1. Samningsaðilarnir skulu leitast við að bjóða fram á yfirráðasvæðum sínum stöðug, jöfn og gagnsæ fjárfestingarskilyrði fyrir fjárfesta hinna samningsaðilanna sem stunda fjárfestingar eða leita eftir því að fjárfesta á yfirráðasvæðum þeirra.
2. Samningsaðilarnir skulu leyfa fjárfestingar fjárfesta hinna samningsaðilanna í samræmi við lög sín og reglur. Þeir viðurkenna að óviðeigandi er að hvetja til fjárfestinga með því að slaka á kröfum um heilbrigði og öryggi eða kröfum á sviði umhverfismála.
3. Samningsaðilarnir viðurkenna mikilvægi þess að stuðla að flæði fjárfestinga og tækni sem leiðar til aukins hagvaxtar og þróunar. Samvinna í þessu tilliti getur m.a. falist í:
 - a) að koma auga á réttar leiðir til að finna fjárfestingartækifæri og leiðir til að afla upplýsinga um fjárfestingarreglur,
 - b) upplýsingaskiptum um ráðstafanir sem stuðla að fjárfestingum erlendis og
 - c) að þróa lagaumhverfi sem stuðlar að auknu flæði fjárfestinga.
4. Samningsaðilarnir staðfesta þá skyldu sína að taka til athugunar, innan sameiginlegru nefndarinnar, málefni, sem varða fjárfestingar, eigi síðar en fimm árum eftir að samningur þessi öðlast gildi, m.a. þann rétt að fjárfestar eins samningsaðila geti staðfest sig á yfirráðasvæði annars samningsaðila.
5. Ísland, Liechtenstein og Sviss, annars vegar, og Bosnía og Hersegóvína, hins vegar, skulu forðast handahófskenndar ráðstafanir og ráðstafanir sem hafa mismunun í för með sér viðvíkjandi fjárfestingum fjárfesta annars samningsaðila sem um getur í þessari málsgrein og skulu virða skuldbindingar sem þeir hafa undirgengist viðvíkjandi tilteknum fjárfestingum fjárfesta annars samningsaðila sem um getur í þessari málsgrein.

27. gr.

Þjónustuviðskipti.

1. Samningsaðilarnir skulu stefna að því að ná fram í áföngum frelsi á mörkuðum sínum og opnun þeirra fyrir þjónustuviðskipti í samræmi við ákvæði hins almenna samnings um þjónustuviðskipti (GATS).
2. Veiti samningsaðili, eftir að samningur þessi öðlast gildi, aðila utan samnings þessa aukinn ávinning vegna aðgangs að þjónustumörkuðum sínum, skal sá samningsaðili fallast á að hefja viðræður í því augnamiði að sá ávinningur nái til annars samningsaðila á grundvelli gagnkvæmni.
3. Samningsaðilarnir skuldbinda sig til að hafa 1. og 2. mgr. til skoðunar, með það fyrir augum að koma á samningi um frelsi í þjónustuviðskiptum sín á milli í samræmi við V. gr. hins almenna samnings um þjónustuviðskipti (GATS).

28. gr.

Opinber innkaup.

1. Samningsaðilarnir skulu auka gagnkvæman skilning á lögum sínum og reglum um opinber innkaup í því augnamiði að ná fram í áföngum frelsi á mörkuðum hvers og eins fyrir þjónustuviðskipti á grundvelli banss við mismunun og gagnkvæmni.
2. Sérhver samningsaðili skal birta lög sín eða veita almenningi aðgang með öðrum hætti að lögum sínum, reglum og stjórnsýsluáskurðum, sem hafa almenna skírskotun, einnig að viðkomandi milliríkjasamningum sem hann á aðild að og haft gætu áhrif á markaði hans fyrir opinber innkaup. Sérhver samningsaðili skal svara sértækum spurningum með skjóttum hætti og veita öðrum samningsaðila, að fram kominni beiðni þar um, upplýsingar um fyrirnefnd málefni.
3. Veiti samningsaðili, eftir að samningur þessi öðlast gildi, aðila utan samnings þessa aukinn ávinning vegna aðgangs að mörkuðum sínum fyrir opinber innkaup, skal sá samningsaðili fallast á að hefja viðræður í því augnamiði að sá ávinningur nái til annars samningsaðila á grundvelli gagnkvæmni.

5. KAFLI

Greiðslur og fjármagnsflutningar.

29. gr.

Greiðslur vegna yfirstandandi viðskipta.

Samningsaðilarnir skuldbinda sig, með fyrirvara um ákvæði 31. gr., til að heimila að allar greiðslur vegna yfirstandandi viðskipta fari fram í auðskiptanlegum gjaldmiðli.

30. gr.

Fjármagnsflutningar.

1. Samningsaðilarnir skulu tryggja, með fyrirvara um ákvæði 31. gr., að fjármunir til fjárfestinga í félögum, sem eru mynduð í samræmi lög hvers um sig, hagnaður af starfsemi þeirra og fjárhæðir, sem verða til við slitameðferð fjárfestinga, séu yfirfæranleg með frjálsum hætti.
2. Samningsaðilarnir skulu efna til samráðs í því skyni að greiða fyrir fjármagnsflutningum milli EFTA-ríkjanna og Bosníu og Hersegóvínu og að gefa þá frjálsa að fullu eins fljótt og aðstæður leyfa.

31. gr.

Erfiðleikar vegna greiðslujafnaðar.

Sé EFTA-ríki eða Bosnía og Hersegóvína í alvarlegum erfiðleikum vegna greiðslujafnaðar, eða sé hætta á að slíkir erfiðleikar komi upp, getur hlutaðeigandi EFTA-ríki eða Bosnía og Hersegóvína, eftir því sem við á og samkvæmt þeim skilmálum sem mælt er fyrir um í GATT-samningnum frá 1994 og hinum almenna samningi um þjónustuviðskipti, einnig samkomulaginu um samþykktir Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, gert takmarkandi ráðstafanir viðvirkjandi gengum greiðslum og fjármagnsflutningum, séu þær ráðstafanir bráðnauðsynlegar. Fyrirnefndar ráðstafanir skulu vera til bráðabirgða og gerðar á grundvelli jafnræðis og án mismununar. Hlutaðeigandi EFTA-ríki eða Bosnía og Hersegóvína, eftir atvikum, skal tilkynna hinum samningsaðilunum um slíkar ráðstafanir án tafar og leggja fram tímaáætlun um afnám þeirra eins fljótt og aðstæður leyfa.

32. gr.

Undanþágur.

Að því er tekur til réttinda og skuldbindinga samningsaðilanna samkvæmt ákvæðum þessa kafla, sem varða almennar undanþágur og undanþágur af öryggisástæðum, gilda ákvæði 24. gr. samnings þessa, að breyttu breytanda, einnig ákvæði a- til c-liðar XIV. gr. og 1. mgr. XIV. gr. a hins almenna samnings um þjónustuviðskipti sem hér með eru felld inn í og gerð að hluta af samningi þessum, að breyttu breytanda.

6. KAFLI

Viðskipti og sjálfbær þróun.

33. gr.

Inntak og markmið.

1. Samningsaðilarnir vísa til Stokkhólms-yfirlýsingarinnar um mannlegt umhverfi frá 1972, Ríó-yfirlýsingarinnar um umhverfi og þróun frá 1992, framkvæmdaráætlunar 21 um umhverfi og þróun frá 1992, yfirlýsingar Alþjóðavinnuáráðs um grundvallarviðmið og réttindi við vinnu og ályktunar um hvernig henni verður fylgt eftir frá 1998, Jóhannesarborgar-áætlunarinnar um sjálfbæra þróun frá 2002 og ráðherraýfirlýsingar efnahags- og félagsmálaráðs Sameinuðu þjóðanna frá 2006 um atvinnu fyrir alla og mannsæmandi atvinnu og yfirlýsingar Alþjóðavinnuáráðs um félagslegt réttlæti í þágu sanngjarnrar alþjóðavæðingar frá 2008.
2. Samningsaðilarnir viðurkenna að efnahagsleg þróun, félagsleg þróun og umhverfisvernd séu sjálfstæðir þættir sem styðja með gagnkvæmum hætti við sjálfbæra þróun. Þeir leggja áherslu á þann ávinning sem felst í samstarfi um viðskiptatengd atvinnu- og umhverfismál sem lið í heildrænni aðkomu að viðskiptum og sjálfbærri þróun.

3. Samningsaðilarnir áréttu þá skyldu sína að efla þróun milliríkjaviðskipta á þann veg að stuðli að því að markmiði um sjálfbæra þróun verði náð og að tryggja að það markmið sé samþætt viðskiptatengslum samningsaðilanna og endurspeglit í þeim.

34. gr.

Gildissvið.

Þessi kafli gildir um þær ráðstafanir sem samningsaðilarnir samþykkja og viðhalda og hafa áhrif á viðskiptatengda og fjárfestingatengda þætti atvinnu-² og umhverfismála, nema kveðið sé á um annað í þessum kafla.

35. gr.

Réttur til reglusetningar og verndarstig.

1. Sérhver samningsaðili skal leitast við, jafnframt því að viðurkenna rétt sérhvers samningsaðila, með fyrirvara um ákvæði samnings þessa, til að ákveða eigin verndarstig á sviði umhverfis og atvinnu og til að samþykkja eða breyta lögum sínum og stefnumiðum til samræmis við þau, að tryggja að lög hans, stefnumið og framkvæmd kveði á um og ýti undir umhverfis- og atvinnuvernd á háu stigi sem samræmist stöðlum, meginreglum og samningum er um getur í 37. og 38. gr. og skal leggja sig fram um að hækka enn frekar verndarstig þau sem fyrrnefnd lög og stefnumið kveða á um.
2. Samningsaðilarnir viðurkenna mikilvægi þess, við undirbúning og framkvæmd ráðstafana í tengslum við þau umhverfis- og atvinnuskilyrði sem áhrif hafa á viðskipti og fjárfestingar milli þeirra, að taka tillit til vísindalegra, tæknilegra og annarra upplýsinga og viðeigandi alþjóðlegra staðla, viðmiðunarreglna og tilmæla.

36. gr.

Staðfesta verndarstiga þegar lögum, reglum eða stöðlum er beitt og þeim framfylgt.

1. Samningsaðili skal ekki vanrækja að framfylgja með virkum hætti lögum sínum, reglum eða stöðlum á sviði umhverfis- og vinnumála þannig að hafi áhrif á viðskipti eða fjárfestingar milli samningsaðilanna.
2. Samningsaðili skal ekki, með fyrirvara um ákvæði 35. gr.:
 - a) veikja eða lækka þau verndarstig á sviði umhverfis- og vinnumála sem kveðið er á um í lögum hans, reglum eða stöðlum í þeim eina tilgangi að örva fjárfestingu annars samningsaðila eða að sækjast eftir eða að auka samkeppnisforskot framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur á yfirráðasvæði hans eða
 - b) fella niður eða víkja að öðru leyti frá, eða bjóðast til að falla frá eða víkja að öðru leyti frá, fyrrnefndum lögum, reglum eða stöðlum í því skyni að örva fjárfestingu frá öðrum samningsaðila eða að sækjast eftir eða að auka samkeppnisforskot framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur á yfirráðasvæði hans.

37. gr.

Alþjóðlegir staðlar og samningar á sviði vinnumála.

1. Samningsaðilarnir eru minnugir þeirra skuldbindinga sem leiðir af aðild að Alþjóðavinnumála-stofnuninni og yfirlýsingu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um grundvallarviðmið og réttindi við vinnu, enn fremur að áréttingu hennar á 86. fundi Alþjóðavinnumálaþingsins þess efnis að virða, stuðla að og hrinda í framkvæmd þeim meginreglum sem fjalla um grundvallarréttindi, einkum:
 - a) félagaþreifi og viðurkenningu í reynd á réttinum til að gera kjarasamninga,
 - b) afnám nauðungar- eða skylduvinnu í öllum myndum,
 - c) afnám barnavinnu í reynd og
 - d) afnám mismununar með tilliti til ráðninga og starfa.

² Þar sem vísað er til atvinnu í þessum kafla tekur það til málefna er varða framkvæmdaráætlun um mannsæmandi atvinnu eins og samkomulag er um innan Alþjóðavinnumálastofnunarinnar.

2. Samningsaðilarnir áréttu þá skyldu sína, samkvæmt ráðherraýfirlýsingu efnahags- og félagsmálaráðs Sameinuðu þjóðanna frá 2006, að viðurkenna full og notadrjúg störf og mannsæmandi atvinnu fyrir alla sem meginþátt sjálfbærrar þróunar fyrir öll lönd og sem forgangsmarkmið alþjóðlegrar samvinnu og um að ýta undir þróun milliríkjavíðskipta þannig að stuðli að fullum og notadrjúgum störfum og mannsæmandi atvinnu fyrir alla.
3. Samningsaðilarnir minnst skuldbindinga, sem leiðir af aðild að Alþjóðavinnnumálastofnuninni, um að framkvæma með skilvirkum hætti þá samninga Alþjóðavinnnumálastofnunarinnar sem þeir hafa fullgilt og um að vinna staðfastlega áfram að því að fullgilda grunnsamninga Alþjóðavinnnumálastofnunarinnar og aðra samninga sem hún telur „í takt við tímann“.
4. Eigi skal kalla fram brot á grundvallarviðmiðum og réttindum við vinnu eða notfæra sér slík brot með öðrum hætti sem lögmætt samkeppnisforskot. Vinnustaðla skal eigi nota í þágu verndarstefnu í viðskiptum.

38. gr.

Marghliða umhverfissamningar og meginreglur um umhverfismál.

Samningsaðilarnir áréttu þá skyldu sína að innleiða, með skilvirkum hætti, í landsrétt og starfs- hætti hvers og eins marghliða samninga um umhverfismál sem þeir eiga aðild að, enn fremur þá efnis- þætti á sviði umhverfismála sem koma fram í þeim alþjóðlegu gæmingum er um getur í 33. gr.

39. gr.

Efling viðskipta og fjárfestinga sem stuðla að sjálfbærri þróun.

1. Samningsaðilarnir skulu kappkosta að greiða fyrir og stuðla að erlendri fjárfestingu, viðskiptum með og miðlun vöru og þjónustu, sem eru umhverfisvæn, þ.m.t. tækni á sviði umhverfismála, varanleg endurnýjanleg orka, orkunýtin og umhverfismerkt vara og þjónusta, m.a. með því að taka til athugunar aðrar viðskiptahindranir en tolla sem skyldar eru.
2. Samningsaðilarnir skulu kappkosta að greiða fyrir og stuðla að erlendri fjárfestingu, viðskiptum með og miðlun vöru og þjónustu, sem stuðla að sjálfbærri þróun, þ.m.t. vara og þjónusta sem eru viðföng áætlana, t.d. um réttmæta og siðlega viðskiptahætti.
3. Að því er varðar 1. og 2. mgr. eru samningsaðilarnir því sammála að skiptast á skoðunum og kunna að taka til athugunar, sameiginlega eða tvíhliða, samstarf á þessu sviði.
4. Samningsaðilarnir skulu ýta undir samstarf milli fyrirtækja í tengslum við vöru, þjónustu og tækni sem stuðla að sjálfbærri þróun og eru til hagsbóta fyrir umhverfið.

40. gr.

Samstarf á alþjóðavettvangi.

Samningsaðilarnir skulu kappkosta að efla samstarf sín á milli, á vettvangi tvíhliða, svæðisbund- ins og fjölhliða samstarfs sem þeir koma að, um atvinnu- og umhverfismál sem tengjast viðskiptum og fjárfestingum og varða gagnkvæma hagsmuni þeirra.

41. gr.

Framkvæmd og samráð.

1. Samningsaðilarnir skulu tilnefna þær stjórnsýslueiningar sem eiga að þjóna sem tengiliðir að því er varðar framkvæmd efnisatriða þessa kafla.
2. Samningsaðila er heimilt, gegnum þann eða þá tengiliði er um getur í 1. mgr., að óska eftir samráði við sérfræðinga eða samráði innan sameiginlegu nefndarinnar viðvíkjandi hverju því máli sem upp kemur og varðar efnisatriði þessa kafla. Samningsaðilarnir skulu kosta kapps um að finna úrlausn málsins sem er gagnkvæm og viðunandi. Samningsaðilarnir geta, ef við á og með þeim hætti sem þeir koma sér saman um, leitað ráða hjá viðeigandi alþjóðasamtökum eða stofnunum.
3. Telji samningsaðili að ráðstöfun annars samningsaðila samræmist ekki þeim skuldbindingum sem efnisatriði þessa kafla taka til getur hann leitað eftir samráði í samræmi við 1. til 3. mgr. 44. gr.

42. gr.

Endurskoðun.

Samningsaðilarnir skulu kanna með reglubundnum hætti, á vettvangi sameiginlegu nefndarinnar, hvernig miðað hefur að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í þessum kafla og skoða alþjóðlega þróun, sem skiptir máli, í því augnamiði að koma auga á þau svið þar sem frekari aðgerðir kynnu að stuðla að því að fyrr markmiðum verði náð.

7. KAFLI

Stofnanaákvæði.

43. gr.

Sameiginlega nefndin.

1. Samningsaðilarnir koma hér með á fót sameiginlegri nefnd EFTA og Bosníu og Hersegóvínu. Í nefndinni, sem lýtur stjórn háttsettra embættismanna, sitja fulltrúar samningsaðilanna.
2. Sameiginlega nefndin skal:
 - a) hafa yfirumsjón með og yfirfara framkvæmd samnings þessa, m.a. með því að endurskoða ítarlega með hvaða hætti ákvæðum hans er beitt, að teknu tilhlýðilegu tilliti til sérstakrar endurskoðunar sem kveðið er á um í samningi þessum,
 - b) kanna stöðugt þann kost að afnema enn frekar viðskiptahindranir og aðrar takmarkandi ráðstafanir sem varða viðskipti milli EFTA-ríkjanna og Bosníu og Hersegóvínu,
 - c) hafa yfirumsjón með frekari þróun samnings þessa,
 - d) hafa yfirumsjón með starfi allra undirnefnda og vinnuhópa sem komið er á fót samkvæmt samningi þessum,
 - e) leitast við að leysa deilumál sem upp kunna að koma í tengslum við túlkun eða beitingu ákvæða samnings þessa og
 - f) taka til athugunar hvert það málefni annað sem haft gæti áhrif á rekstur samnings þessa.
3. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að skipa undirnefndir og vinnuhópa sem hún telur þörf á sér til aðstoðar við störfin. Undirnefndirnar og vinnuhóparnir skulu starfa í umboði sameiginlegu nefndarinnar, nema kveðið sé sérstaklega á um annað í samningi þessum.
4. Sameiginlega nefndin getur tekið ákvarðanir eins og kveðið er á um í samningi þessum. Í öðrum málum er sameiginlegu nefndinni heimilt að senda frá sér tilmæli.
5. Ákvarðanir og tilmæli sameiginlegu nefndarinnar skulu vera með samhljóða samþykki.
6. Sameiginlega nefndin kemur saman þegar þörf krefur, sé gagnkvæmt samkomulag þar um, en að öllu jöfnu annað hvert ár. Fundir nefndarinnar eru undir sameiginlegu forsæti eins EFTA-ríkis og Bosníu og Hersegóvínu. Sameiginlega nefndin setur sér starfsreglur.
7. Sérhver samningsaðili getur, hvenær sem er, farið fram á sérstakan fund sameiginlegu nefndarinnar með skriflegri tilkynningu til hinna samningsaðilanna. Slíkur fundur skal haldinn innan 30 daga frá því að beiðni berst, nema samningsaðilarnir komi sér saman um annað.
8. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að gera breytingar á viðaukunum og bókuninni um uppruna-reglur, sem fylgja samningi þessum, einnig viðbættum við þau. Sameiginlega nefndin getur ákveðið gildistökudag fyrrnefndra ákvarðana, samanber þó ákvæði 9. mgr.
9. Hafi fulltrúi samningsaðila í sameiginlegu nefndinni samþykkt ákvörðun, með fyrirvara um að ákvæði stjórnskipunarreglna séu uppfyllt, skal ákvörðunin öðlast gildi þann dag þegar síðasti samningsaðilinn tilkynnir að innlendar reglur hans hafi verið uppfylltar, nema síðari dagsetning sé tilgreind í sjálfri ákvörðuninni. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að ákvörðunin öðlist gildi fyrir þá samningsaðila sem hafa uppfyllt innlendar reglur sínar, að því tilskildu að Bosnía og Hersegóvína sé einn þeirra samningsaðila. Samningsaðila er heimilt að framkvæma ákvörðun sameiginlegu nefndarinnar til bráðabirgða uns ákvörðunin öðlast gildi fyrir hann að teknu tilliti til stjórnskipunarreglna hans.

8. KAFLI Lausn deilumála.

44. gr.

Samráð.

1. Rísi ágreiningur um túlkun, framkvæmd og beitingu ákvæða samnings þessa skulu samningsaðilarnir gera sitt ítrasta, á grundvelli samvinnu og samráðs, til að finna lausn sem er gagnkvæm og viðunandi.
2. Samningsaðili getur, með skriflegum hætti, farið fram á samráð við hvaða annan samningsaðila sem er um ráðstafanir, sem hafa verið gerðar eða eru fyrirhugaðar, eða önnur málefni sem hann telur að haft geti áhrif á rekstur samnings þessa. Samningsaðilinn, sem fer fram á samráð, skal jafnframt tilkynna hinum samningsaðilunum skriflega um það og veita allar viðeigandi upplýsingar.
3. Samráðið skal fara fram innan sameiginlegu nefndarinnar, fari einhver samningsaðilanna fram á það, innan 20 daga frá viðtöku tilkynningar þeirrar er um getur í 2. mgr., með það í huga að finna lausn sem almennt séð er viðunandi.
4. Svári samningsaðilinn, sem beiðni er beint til skv. 2. mgr., ekki innan 10 daga eða gangi hann ekki til samráðs innan 20 daga frá viðtökudegi beiðninnar, ber þeim samningsaðila sem leggur beiðnina fram réttur til að fara fram á stofnun gerðardóms skv. 45. gr.

45. gr.

Gerðardómsmeðferð.

1. Umkvörtunaraðilinn getur, með skriflegri beiðni til þess samningsaðila sem kvörtun beinist gegn, lagt deilur milli samningsaðilanna í gerð, þ.e. deilur sem varða túlkun réttinda og skuldbindinga samkvæmt samningi þessum og ekki hafa verið leystar með beinu samráði eða innan sameiginlegu nefndarinnar innan 60 daga frá viðtökudegi beiðni um samráð. Afrit af beiðninni skal senda öllum öðrum samningsaðilum þannig að þeir geti ákveðið hvort þeir komi að gerðinni.
2. Ef fleiri en einn samningsaðili leggur fram beiðni um stofnun gerðardóms í tengslum við sama mál, eða ef beiðnin tekur til fleiri en eins samningsaðila, sem kvörtun beinist gegn, skal stofna einn gerðardóm, þegar það er gerlegt, til að fjalla um þess háttar deilur.³
3. Samningsaðili, sem er ekki deiluaðili, á rétt á, eftir að hafa afhent deiluaðilunum skriflega beiðni, að leggja skriflegar greinargerðir fyrir gerðardóminn, fá skriflegar greinargerðir, þ.m.t. viðaukar, frá deiluaðilunum, vera viðstaddur skýrslugjöf og gera munnlegar athugasemdir.
4. Þrír gerðarmenn skipa gerðardóminn og eru tilnefndir í samræmi við hinar valkvæðu reglur Alþjóðagerðardómsins í Haag um lausn deilumála tveggja ríkja, sem gilda frá 20. október 1992 (hér á eftir nefndar „valkvæðu reglurnar“). Taki gerðarmaður, sem á sæti í gerðardóminum, ekki þátt í gerðinni skal hinum gerðarmönnum heimilt, nema deiluaðili fari fram á annað, að halda gerðinni áfram og kveða upp úrskurð þrátt fyrir að einn gerðarmanna taki ekki þátt í gerðinni.
5. Gerðardómurinn skal rannsaka mál það sem vísað er til hans samkvæmt beiðninni um stofnun gerðardóms í ljósi ákvæða samnings þessa sem er beitt og túlkuð eru samkvæmt reglum um túlkun þjóðaréttar. Úrskurður gerðardómsins er endanlegur og bindandi fyrir deiluaðila. Alla úrskurði gerðardómsins skal birta, nema deiluaðilar séu sammála um annað.
6. Málsmeðferðin skal fara fram á ensku. Skýrslugjöf til gerðardómsins skal vera opin almenningi, nema deiluaðilar komi sér saman um annað. Sérhver samningsaðili skal gæta trúnaðar að því er varðar þær upplýsingar sem sérhver annar samningsaðili leggur fram í gerðardóminum, enda hafi sá síðarnefndi auðkennt þær sem trúnaðarmál.
7. Engin samskipti í þágu eins aðila (ex parte) skulu vera við gerðardóminn um mál sem hann hefur til meðferðar.
8. Kveða ber úrskurð gerðardómsins upp innan 180 daga frá þeim degi er formaður hans var skipaður. Framlengja má þennan frest um mest 90 daga séu deiluaðilar því sammála.
9. Deiluaðilar skulu skipta jafnt með sér kostnaði af gerðardómsmeðferðinni, þ.m.t. þóknanir til gerðarmanna. Sérhver samningsaðili skal bera eigin kostnað af gerðardómsmeðferð, einkum

3 Að því er varðar ákvæði þessa kafla eru hugtökin „samningsaðili“ og „deiluaðili“ notuð hvort sem tveir samningsaðilar eða fleiri koma að deilu.

vegna fyrsvars síns, vitna, þ.m.t. vitni sem eru sérfræðingar, og athugasemda sem komið er á framfæri við gerðardóminn.

10. Valkvæðu reglurnar gilda, nema annað sé tilgreint í samningi þessum eða deiluaðilar komi sér saman um annað
11. Heimilt er að leysa deilur vegna sama máls, sem rísa bæði samkvæmt samningi þessum og samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina, á hvorum samstarfsvettvangi sem er, að ákvörðun umkvörtunaraðilans. Sá samstarfsvettvangur sem þannig er valinn skal notaður eingöngu. Að því er þessa málsgrein varðar telst málsmeðferð til lausnar deilumáli samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina eða samningi þessum hafa hafist þegar samningsaðili leggur fram beiðni um stofnun gerðardóms. Áður en samningsaðili hefur málsmeðferð til lausnar deilumáli, samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála, gegn öðrum samningsaðila vegna máls, sem rís bæði vegna samnings þessa og samningsins um Alþjóðaviðskiptastofnunina, skal sá fyrrnefndi tilkynna öllum öðrum samningsaðilum um þá fyrirætlun sína.

46. gr.

Framkvæmd efnispáttu úrskurðarins.

1. Sá samningsaðili sem kvörtun beinist gegn skal umsvifalaust hlíta úrskurði gerðardómsins. Reynist óframkvæmanlegt að hlíta úrskurðinum tafarlaust skulu deiluaðilar leitast við að semja um hæfilegan frests til þess. Liggi slíkt samkomulag ekki fyrir innan 30 daga frá úrskurðardegi getur hvor deiluaðili sem er, innan 10 daga frá því að sá frestur er liðinn, farið þess á leit við hinn upphaflega gerðardóm að hann ákveði lengd hæfilegs frests.
2. Viðkomandi samningsaðili skal tilkynna hinum deiluaðilanum skriflega um þá ráðstöfun sem samþykkt hefur verið efnispáttum úrskurðarins til framkvæmdar.
3. Hlíti viðkomandi samningsaðili ekki úrskurðinum innan hæfilegs frests og hafi deiluaðilar ekki samið um neinar bætur, getur gagnaðilinn í deilunni, uns úrskurðurinn hefur komið til framkvæmda á tilhlýðilegan hátt eða deilan hefur verið leyst með öðrum hætti og með 30 daga fyrirframtilkynningu, frestað því að ávinningur, sem leiðir af samningi þessum, sé veittur, en einungis til jafns við þann sem sú ráðstöfun sem gerðardómurinn ákvað að bryti gegn ákvæðum samnings þessa tekur til.
4. Upphaflegi gerðardómurinn skal skera úr um ágreining um framkvæmd úrskurðarins eða tilkynnta frestun, að fram kominni beiðni annars hvors deiluaðila þar um, áður en frestun ávinnings getur komið til framkvæmda. Gerðardómurinn getur og úrskurðað um hvort framkvæmdar-ráðstafanir, sem eru ákvarðaðar eftir frestun ávinnings, samræmist úrskurðinum og hvort frestun ávinnings skuli felld niður eða henni breytt. Gerðardómurinn skal fella úrskurð samkvæmt þessari málsgrein að öllu jöfnu innan 45 daga frá viðtökudegi beiðninnar.

9. KAFLI

Lokaákvæði.

47. gr.

Efnidir á skuldbindingum.

Samningsaðilar skulu gera almennar eða sértækar ráðstafanir sem þarf til að efna skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum.

48. gr.

Viðaukar og bókanir.

Viðaukar og bókanir við samning þennan um upprunareglur, þ.m.t. viðbætar við þau, eru óaðskiljanlegur hluti hans.

49. gr.

Þróunarákvæði.

Samningsaðilarnir skuldbinda sig til að endurskoða samning þennan í ljósi frekari þróunar alþjóðlegra efnahagstengsla, m.a. á vettvangi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, og kanna, í þessu sambandi

og í ljósi annarra þátta sem máli skipta, þann kost að þróa og efla enn frekar samvinnu sín á milli samkvæmt samningi þessum og að víkka hann út þannig að taki til sviða sem hann gildir ekki um. Sameiginlega nefndin skal kanna þennan kost reglulega og senda samningsaðilunum tilmæli honum viðvíkjandi, eftir því sem við á, einkum í því skyni að hefja samningaviðræður.

50. gr.

Breytingar.

1. Samningsaðilarnir geta komið sér saman um breytingar á samningi þessum. Senda ber samningsaðilunum breytingar á samningi þessum, aðrar en þær er um getur í 8. mgr. 43. gr., til fullgildingar, staðfestingar eða samþykkis. Breytingar öðlast gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að síðasta skjalið um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki hefur verið afhent til vörslu, nema samningsaðilarnir ákveði annað.
2. Textar breytinga og skjöl um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki skulu afhent vörsluaðila til vörslu.

51. gr.

Aðild.

1. Sérhvert ríki, sem gerist aðili að Fríverslunarsamtökum Evrópu, getur gerst aðili að samningi þessum, svo fremi sameiginlega nefndin samþykki aðild þess með skilmálum og skilyrðum sem samningsaðilarnir munu koma sér saman um. Skjal um aðild skal afhenda vörsluaðila til vörslu.
2. Að því er varðar ríki, sem gerist aðili, skal samningur þessi öðlast gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að skjal þess um aðild hefur verið afhent til vörslu eða þeir samningsaðilar sem fyrir eru hafa samþykkt aðildarskilmálana, hvort sem síðar verður.

52. gr.

Úrsögn og gildislok.

1. Samningsaðili getur sagt sig frá samningi þessum með skriflegri tilkynningu til vörsluaðila. Úrsögnin tekur gildi sex mánuðum eftir þann dag er vörsluaðili veitir tilkynningunni viðtöku.
2. Segi Bosnía og Hersegóvína sig frá samningi þessum fellur hann úr gildi þegar úrsögn þess lands tekur gildi.
3. Aðild EFTA-ríkis, sem segir sig frá samningnum um stofnun Fríverslunarsamtaka Evrópu, að samningi þessum lýkur af þeim sökum sama dag og úrsögn þess tekur gildi.

53. gr.

Gildistaka.

1. Samningur þessi er með fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki samkvæmt stjórnskipunarreglum hvers og eins samningsaðila. Skjöl um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki skulu afhent vörsluaðila til vörslu.
2. Samningur þessi öðlast gildi, gagnvart þeim samningsaðilum sem hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu eða tilkynnt honum um beitingu samningsins til bráðabirgða, fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að síðasta skjal um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki hefur verið afhent til vörslu eða tilkynning um beitingu samningsins til bráðabirgða, að því tilskildu að minnst eitt EFTA-ríki og Bosnía og Hersegóvína séu þar á meðal.
3. Að því er varðar EFTA-ríki, sem afhendir skjal sitt um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu eftir að samningur þessi öðlast gildi, öðlast samningur þessi gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að það afhendir skjal sitt um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu.
4. Sérhverju EFTA-ríki eða Bosníu og Hersegóvínu er heimilt, heimili stjórnskipunarreglur þess það, að beita ákvæðum samnings þessa til bráðabirgða meðan þess er beðið að viðkomandi samningsaðili fullgildi hann, staðfesti eða samþykki. Beitingu samnings þessa til bráðabirgða skal tilkynna vörsluaðila.

54. gr.
Vörsluaðili.

Ríkisstjórn Noregs skal vera vörsluaðili.

ÞESSU TIL STAÐFESTU hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

GJÖRT í Þrándheimi 24. júní 2013 í einu frumriti á ensku. Vörsluaðili skal senda öllum samningsaðilunum staðfest endurrit.

**FREE TRADE AGREEMENT
BETWEEN
THE EFTA STATES
AND
BOSNIA AND HERZEGOVINA**

PREAMBLE

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, and the Swiss Confederation (hereinafter referred to as “the EFTA States”), on the one part,

and Bosnia and Herzegovina, on the other,

hereinafter individually referred to as a “Party” or collectively as the “Parties”:

RECOGNISING the common wish to strengthen the links between the EFTA States on the one part and Bosnia and Herzegovina on the other by establishing close and lasting relations;

RECALLING their intention to participate actively in the process of Euro-Mediterranean economic integration and expressing their preparedness to cooperate in seeking ways and means to strengthen this process;

REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental freedoms in accordance with their obligations under international law, including as set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic cooperation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organisation (hereinafter referred to as the “WTO Agreement”) and the other agreements negotiated thereunder, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

REAFFIRMING their commitment to pursue the objective of sustainable development and recognising the importance of coherence and mutual supportiveness of trade, environment and labour policies in this respect;

RECALLING their rights and obligations under multilateral environmental agreements to which they are party, and the respect for the fundamental principles and rights at work, including the principles set out in the relevant International Labour Organisation (hereinafter referred to as the “ILO”) Conventions to which they are a party;

AIMING to create new employment opportunities and to improve living standards, along with high levels of protection of health and safety and of the environment;

DETERMINED to implement this Agreement in line with the objective to preserve and protect the environment through sound environmental management and to promote an optimal use of the world's resources in accordance with the objective of sustainable development;

AFFIRMING their commitment to prevent and combat corruption in international trade and investment, and to promote the principles of transparency and good public governance;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility for sustainable development, and affirming their aim to encourage enterprises to observe internationally recognised guidelines and principles in this respect, such as the OECD Guidelines for Multinational Enterprises, the OECD Principles of Corporate Governance and the UN Global Compact;

DECLARING their readiness to examine the possibility of developing and deepening their economic relations in order to extend them to fields not covered by this Agreement;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their firms in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

HAVE DECIDED, in pursuit of the above, to conclude the following Agreement (referred to as “this Agreement”):

CHAPTER 1 GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1

Objectives

1. The EFTA States and Bosnia and Herzegovina shall establish a free trade area by means of this Agreement and the complementary agreements on trade in agricultural products, concurrently concluded between each individual EFTA State and Bosnia and Herzegovina, with a view to spurring prosperity and sustainable development in their territories.
2. The objectives of this Agreement, which is based on trade relations between market economies and on the respect of democratic principles and human rights, are:
 - a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade (hereinafter referred to as the “GATT 1994”);
 - b) to mutually increase investment opportunities between the Parties, and to gradually develop an environment conducive to enhanced trade in services;
 - c) to provide fair conditions of competition for trade between the Parties and to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights;
 - d) to gradually achieve further liberalisation on a mutual basis of the government procurement markets of the Parties;
 - e) to develop international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relationship; and
 - f) to contribute in this way to the harmonious development and expansion of world trade.

ARTICLE 2

Trade Relations Governed by this Agreement

1. This Agreement shall apply to trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Bosnia and Herzegovina, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.
2. As a result of the customs union established by the Customs Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and Liechtenstein, Switzerland shall represent Liechtenstein in matters covered thereby.

ARTICLE 3

Relation to Other International Agreements

1. The Parties confirm their rights and obligations under the WTO Agreement, the other agreements negotiated thereunder to which they are party, and any other international agreement to which they are party.
2. The provisions of this Agreement shall be without prejudice to the interpretation or application of rights and obligations under any other international agreement relating to investment to which Bosnia and Herzegovina and one or several EFTA States are parties.
3. If a Party considers that the maintenance or establishment of a customs union, a free trade area, an arrangement for frontier trade or another preferential agreement by another Party has the effect of altering the trade regime provided for by this Agreement, it may request consultations. The Party concluding such agreement shall afford adequate opportunity for consultations with the requesting Party.

ARTICLE 4

Territorial Application

1. This Agreement shall, except as otherwise specified in Article 8, apply:
 - a) to the land territory, internal waters, and the territorial sea of a Party, and the air-space above the territory of a Party, in accordance with international law; and
 - b) beyond the territorial sea, with respect to measures taken by a Party in the exercise of its sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law.
2. This Agreement shall not apply to the Norwegian territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

ARTICLE 5

Central, Regional and Local Government

Each Party shall ensure within its territory the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective central, regional and local governments and authorities, and by non-governmental bodies in the exercise of governmental powers delegated to them by central, regional and local governments or authorities.

ARTICLE 6

Transparency

1. Each Party shall publish or otherwise make publicly available its laws, regulations, judicial decisions, administrative rulings of general application and the international agreements to which it is a party that may affect the operation of this Agreement.
2. A Party shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to another Party on matters referred to in paragraph 1. The Parties are not required to disclose confidential information.

CHAPTER 2

TRADE IN GOODS

ARTICLE 7

Scope

1. This Chapter applies to the following products:
 - a) all products classified under Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), except products subject to Annex I;
 - b) processed agricultural products specified in Annex II, with due regard to the arrangements provided for in that Annex; and
 - c) fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Each EFTA State and Bosnia and Herzegovina have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Bosnia and Herzegovina.

ARTICLE 8

Rules of Origin and Administrative Cooperation

1. The provisions on rules of origin and methods of administrative cooperation are set out in the Protocol on Rules of Origin.
2. From the date of entry into force, for the Parties, of the Regional Convention on Pan-Euro-Mediterranean Preferential Rules of Origin (hereinafter referred to as “the Convention”), the Protocol on Rules of Origin shall no longer be applicable, and the rights and obligations of the Parties in respect of rules of origin and administrative cooperation between the customs authorities of the Parties shall be governed by the Convention, without prejudice to Article 16.
3. If a Party withdraws from the Convention, the Parties shall immediately enter into negotiations on new rules of origin applicable to this Agreement. Until new rules enter into force, those

contained in the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement, allowing for cumulation only between the Parties.

ARTICLE 9

Customs Duties

1. Upon entry into force of this Agreement, the Parties shall abolish all customs duties, and charges having equivalent effect to customs duties, on imports and exports of products originating in an EFTA State or in Bosnia and Herzegovina covered by subparagraph 1(a) of Article 7, except as otherwise specified in Annex IV of this Agreement. No new customs duties shall be introduced.
2. Customs duties and charges having equivalent effect to customs duties include any duty or charge of any kind imposed in connection with the importation or exportation of a product, including any form of surtax or surcharge, but does not include any charge imposed in conformity with Articles III and VIII of the GATT 1994.

ARTICLE 10

Basic Duties

1. The basic duty, to which the successive reductions set out in this Agreement are to be applied, shall be:
 - a) the Most-Favoured-Nation rate of duty (MFN rate) applied by the EFTA States on 1 January 2011;
 - b) Bosnia and Herzegovina's applied Customs Tariff for 2011.¹
2. If before, by or after entry into force of this Agreement any tariff reduction is applied on an *erga omnes* basis, such reduced duties shall replace the basic duties referred to in paragraph 1 as from the date when such reductions are applied, or from the entry into force of this Agreement, whichever is later.
3. Reduced duties shall be rounded to the first decimal place or, in the case of specific duties, to the second decimal place.

ARTICLE 11

Quantitative Restrictions

With respect to the rights and obligations of the Parties concerning quantitative restrictions, Article XI of the GATT 1994 shall apply and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 12

Internal Taxation and Regulations

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994 and other relevant WTO Agreements.
2. Exporters may not benefit from repayment of internal taxes in excess of the amount of indirect taxation imposed on products exported to the territory of a Party.

ARTICLE 13

Sanitary and Phytosanitary Measures

1. The rights and obligations of the Parties in respect of sanitary and phytosanitary measures shall be governed by the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.
2. The Parties shall exchange names and addresses of contact points with sanitary and phytosanitary expertise in order to facilitate communication and the exchange of information.

¹ Official Gazette of Bosnia and Herzegovina No. 106/10 of 22 December 2010.

ARTICLE 14

Technical Regulations

1. The rights and obligations of the Parties in respect of technical regulations, standards and conformity assessment shall be governed by the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.
2. The Parties shall strengthen their cooperation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets.

ARTICLE 15

Trade Facilitation

With the aim to facilitate trade between the EFTA States and Bosnia and Herzegovina in accordance with the provisions set out in Annex V, each Party shall:

- a) simplify, to the greatest extent possible, procedures for trade in goods and related services;
- b) promote cooperation among them in order to enhance their participation in the development and implementation of international conventions and recommendations on trade facilitation; and
- c) cooperate on trade facilitation within the framework of the Joint Committee.

ARTICLE 16

Sub-Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation

1. With reference to Articles 8 and 15, a Sub-Committee of the Joint Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation (hereinafter referred to as “the Sub-Committee”) is hereby established.
2. The mandate of the Sub-Committee is set out in Annex VI.

ARTICLE 17

State Trading Enterprises

With respect to the rights and obligations of the Parties concerning state trading enterprises, Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994 shall apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 18

Rules of Competition Concerning Undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between an EFTA State and Bosnia and Herzegovina:
 - a) all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition; and
 - b) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territory of a Party as a whole or in a substantial part thereof.
2. The provisions of paragraph 1 shall apply to the activities of public undertakings and undertakings for which a Party grants special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular public tasks assigned to them.
3. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not be construed to create any direct obligations for undertakings.
4. If a Party considers that a given practice is incompatible with the provisions of paragraphs 1 and 2, it may request consultations within the Joint Committee. The Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the Party concerned fails to put an end to the practice objected to within the period set by the Joint Committee, or if the Joint Committee fails to reach an agreement after consultations, or after 30 days following referral for such consulta-

tions, the Party requesting consultations may adopt appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question.

ARTICLE 19

Subsidies and Countervailing Measures

1. The rights and obligations of the Parties relating to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, except as provided for in paragraph 2.
2. Before an EFTA State or Bosnia and Herzegovina, as the case may be, initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in an EFTA State or in Bosnia and Herzegovina, as provided for in Article 11 of the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose goods are subject to investigation and allow for a 45 day period with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place in the Joint Committee if any Party so requests within 20 days from the receipt of the notification.
3. If the consultations referred to in paragraph 2 do not resolve the situation, the Party considering initiation of an investigation, may proceed in accordance with the provisions of paragraph 1.

ARTICLE 20

Anti-dumping

1. A Party shall not apply anti-dumping measures as provided for under Article VI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994 in relation to products originating in another Party.
2. Nevertheless, the Parties recognise that the effective implementation of competition rules may address economic causes leading to dumping.
3. Four years after the date of entry into force of this Agreement, the Parties may in the Joint Committee review the operation of paragraph 1 to 2 of this Article. Thereafter the Parties may conduct biennial reviews of this matter in the Joint Committee.

ARTICLE 21

Global Safeguard Measures

The rights and obligations of the Parties in respect of global safeguards shall be governed by Article XIX of GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards. In taking global safeguard measures a Party shall exclude imports of an originating product from one or several Parties if such imports do not in and of themselves cause or threaten to cause serious injury. The Party taking the measure shall demonstrate that such exclusion is in accordance with WTO rules and practice.

ARTICLE 22

Bilateral Safeguard Measures

1. Where, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any product originating in a Party is being imported into the territory of another Party in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to constitute a substantial cause of serious injury or threat thereof to the domestic industry of like or directly competitive products in the territory of the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the minimum extent necessary to remedy or prevent the injury, subject to the provisions of paragraphs 2 to 10.
2. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation in accordance with the procedures laid down in the WTO Agreement on Safeguards *mutatis mutandis*.
3. The Party intending to take a bilateral safeguard measure under this Article shall immediately, and in any case before taking a measure, make notification to the other Parties. The notification shall contain all pertinent information, which shall include evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the product involved and the

proposed measure, as well as the proposed date of introduction, expected duration and timetable for the progressive removal of the measure.

4. If the conditions set out in paragraph 1 are met, the importing Party may take measures consisting in:
 - a) suspending the further reduction of any rate of customs duty provided for under this Agreement for the product; or
 - b) increase the rate of customs duty for the product to a level not to exceed the lesser of:
 - i. the MFN rate of duty applied at the time the action is taken; or
 - ii. the MFN rate of duty applied on the day immediately preceding the date of the entry into force of this Agreement.
5. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding two years. In very exceptional circumstances, after review by the Joint Committee, measures may be taken up to a total maximum period of three years. No bilateral safeguard measure shall be applied to the import of a product that has previously been subject to such a measure for a period of, at least four years since the expiry of the measure.
6. The Joint Committee shall, within 30 days from the date of notification referred to in paragraph 3, examine the information provided in order to facilitate a mutually acceptable resolution of the matter. In the absence of such resolution, the importing Party may adopt a measure pursuant to paragraph 4 to remedy the problem. In the selection of the bilateral safeguard measure, priority must be given to the measure which least disturbs the functioning of this Agreement. The bilateral safeguard measure shall be immediately notified to the other Parties and the Joint Committee and shall be subject to periodic consultations in the Joint Committee, particularly with a view to establishing a timetable for their abolition as soon as circumstances permit.
7. Upon the termination of the bilateral safeguard measure, the rate of customs duty shall be the rate which would have been in effect but for the measure.
8. In critical circumstances, where delay would cause damage which would be difficult to repair, a Party may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports constitute a substantial cause of serious injury, or threat thereof, to the domestic industry. The Party intending to take such a measure shall immediately notify in writing the other Parties and the Joint Committee thereof. Within 30 days of the date of the notification, the procedures set out in paragraphs 2 to 6, shall be initiated.
9. Any provisional bilateral safeguard measures shall be terminated within 200 days at the latest. The period of application of any such provisional bilateral safeguard measure shall be counted as part of the duration of the bilateral safeguard measure set out in paragraph 5 and any extension thereof. Any tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 2 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.
10. Five years after the date of entry into force of this Agreement, the Parties shall review in the Joint Committee whether there is need to maintain the possibility to take bilateral safeguard measures between them. If the Parties decide, after the first review, to maintain such possibility, they shall thereafter conduct biennial reviews of this matter in the Joint Committee.

ARTICLE 23

Shortage clause

1. Where compliance with the provisions of this Chapter leads to:
 - a) a critical shortage, or threat thereof, of foodstuffs or other products essential to the exporting Party; or
 - b) re-export to a third country of a product against which the exporting Party maintains quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect, and where this gives rise, or is likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that Party may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in the following paragraphs of this Article.
2. Before taking the measures provided for in paragraph 1 the Party considering taking such measures shall supply the Joint Committee with all relevant information, with a view to seeking

a solution acceptable to the Parties. The Parties within the Joint Committee may agree on any means needed to put an end to the difficulties. If no agreement is reached within 30 days of the matter being referred to the Joint Committee, the exporting Party may apply measures under this Article on the exportation of the product concerned.

3. In the selection of measures, priority shall be given to those which least disturb the functioning of the arrangements in this Agreement. Such measures shall not be applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination where the same conditions prevail, or a disguised restriction on trade and shall be eliminated when the conditions no longer justify their maintenance.
4. Any measure applied pursuant to this Article shall be immediately notified to the Joint Committee and shall be subject to periodic consultations within it, in particular with a view to their elimination as soon as circumstances permit.

ARTICLE 24

Exceptions

With respect to the rights and obligations of the Parties under this Chapter concerning general and security exceptions, Articles XX and XXI of the GATT 1994 shall apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

CHAPTER 3

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY

ARTICLE 25

Protection of Intellectual Property

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex VII and the international agreements referred to therein.
2. The Parties shall accord to each other's nationals treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Articles 3 and 5 of the WTO Agreement of 15 April 1994 on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (hereinafter referred to as the "TRIPS Agreement").
3. The Parties shall grant to each other's nationals treatment no less favourable than that accorded to nationals of any other State. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.
4. The Parties agree, upon request of any Party, to review the provisions on the protection of intellectual property rights contained in this Article and in Annex VII with a view to further improving the levels of protection and to avoiding or remedying trade distortions caused by actual levels of protection of intellectual property rights.

CHAPTER 4

INVESTMENT, SERVICES AND GOVERNMENT PROCUREMENT

ARTICLE 26

Investment

1. The Parties shall endeavour to provide in their territories stable, equitable and transparent investment conditions for investors of the other Parties that are making or seeking to make investments in their territories.
2. The Parties shall admit investments by investors of the other Parties in accordance with their laws and regulations. They recognise that it is inappropriate to encourage investment by relaxing health, safety or environmental standards.
3. The Parties recognise the importance of promoting investment and technology flows as a means for achieving economic growth and development. Cooperation in this respect may include:

- a) appropriate means of identifying investment opportunities and information channels on investment regulations;
 - b) exchange of information on measures to promote investment abroad; and
 - c) the furthering of a legal environment conducive to increased investment flows.
4. The Parties affirm their commitment to review issues related to investment in the Joint Committee no later than five years after the entry into force of this Agreement, including the right of establishment of investors of one Party in the territory of another Party.
5. Iceland, Liechtenstein and Switzerland, on the one part, and Bosnia and Herzegovina, on the other, shall refrain from arbitrary or discriminatory measures regarding investments by investors of another Party mentioned in this paragraph and shall observe obligations they have entered into with regard to specific investments by an investor of another Party mentioned in this paragraph.

ARTICLE 27

Trade in Services

1. The Parties shall aim at achieving gradual liberalisation and the opening of their markets for trade in services in accordance with the provisions of the General Agreement on Trade in Services (hereinafter referred to as the “GATS”).
2. If a Party grants to a non-party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its services markets, it shall agree to enter into consultations with a view to extending these benefits to another Party on a reciprocal basis.
3. The Parties undertake to keep under review paragraphs 1 and 2 with a view to establishing an agreement liberalising trade in services between them in accordance with Article V of the GATS.

ARTICLE 28

Government Procurement

1. The Parties shall enhance their mutual understanding of their government procurement laws and regulations with a view to progressively liberalising their respective procurement markets on the basis of non-discrimination and reciprocity.
2. Each Party shall publish its laws, or otherwise make publicly available its laws, regulations and administrative rulings of general application as well as its respective international agreements that may affect its procurement markets. Each Party shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to another Party on such matters.
3. If a Party grants to a non-party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its procurement markets, it shall agree to enter into negotiations with a view to extending these benefits to another Party on a reciprocal basis.

CHAPTER 5

PAYMENTS AND CAPITAL MOVEMENTS

ARTICLE 29

Payments for Current Transactions

Subject to the provisions of Article 31, the Parties undertake to allow all payments for current transactions to be made in a freely convertible currency.

ARTICLE 30

Capital Movements

1. Subject to the provisions of Article 31, the Parties shall ensure that capital for investments made in companies formed in accordance with their respective laws, any returns stemming therefrom, and the amounts resulting from liquidations of investments are freely transferable.
2. The Parties shall hold consultations with a view to facilitating the movement of capital between the EFTA States and Bosnia and Herzegovina and achieving its complete liberalisation as soon as conditions permit.

ARTICLE 31

Balance of Payments Difficulties

Where an EFTA State or Bosnia and Herzegovina is in serious balance of payments difficulties, or under threat thereof, the EFTA State concerned or Bosnia and Herzegovina, respectively, may in conformity with the conditions laid down within the framework of the GATT 1994 and the GATS as well as the Articles of Agreement of the International Monetary Fund, take restrictive measures with regard to current payments and capital movements if such measures are strictly necessary. Such measures shall be applied on temporary, equitable and non-discriminatory basis. The EFTA State concerned or Bosnia and Herzegovina, as the case may be, shall inform the other Parties immediately of such measures and shall provide as soon as possible a timetable for their removal.

ARTICLE 32

Exceptions

With respect to the rights and obligations of the Parties under this Chapter concerning general exceptions and security exceptions, Article 24 of this Agreement shall apply *mutatis mutandis*, as well as Article XIV subparagraphs (a) to (c) and paragraph 1 of Article XIV bis of the GATS which are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

CHAPTER 6

TRADE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ARTICLE 33

Context and Objectives

1. The Parties recall the Stockholm Declaration on the Human Environment of 1972, the Rio Declaration on Environment and Development of 1992, Agenda 21 on Environment and Development of 1992, the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up of 1998, the Johannesburg Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002, the Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work of 2006 and the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization of 2008.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually supportive components of sustainable development. They underline the benefit of cooperation on trade-related labour and environmental issues as part of a global approach to trade and sustainable development.
3. The Parties reaffirm their commitment to promote the development of international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relationship.

ARTICLE 34

Scope

Except as otherwise provided for in this Chapter, this Chapter applies to measures adopted or maintained by the Parties affecting trade-related and investment-related aspects of labour² and environmental issues.

ARTICLE 35

Right to Regulate and Levels of Protection

1. Recognising the right of each Party, subject to the provisions of this Agreement, to establish its own levels of environmental and labour protection, and to adopt or modify accordingly its relevant laws and policies, each Party shall seek to ensure that its laws, policies and practices provide for and encourage high levels of environmental and labour protection, consistent with standards, principles and agreements referred to in Articles 37 and 38, and shall strive to further improve the levels of protection provided for in those laws and policies.

² When labour is referred to in this Chapter, it includes the issues relevant to the Decent Work Agenda as agreed on in the ILO.

2. The Parties recognise the importance, when preparing and implementing measures related to the environment and labour conditions that affect trade and investment between them, of taking account of scientific, technical and other information, and relevant international standards, guidelines and recommendations.

ARTICLE 36

Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations or Standards

1. A Party shall not fail to effectively enforce its environmental and labour laws, regulations or standards in a manner affecting trade or investment between the Parties.
2. Subject to Article 35, a Party shall not:
 - a) weaken or reduce the levels of environmental or labour protection provided by its laws, regulations or standards with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in its territory; or
 - b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such laws, regulations or standards in order to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of or service providers operating in its territory.

ARTICLE 37

International Labour Standards and Agreements

1. The Parties recall the obligations deriving from membership of the ILO and the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up adopted by the International Labour Conference at its 86th Session in 1998, to respect, promote and realise the principles concerning the fundamental rights, namely:
 - a) the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
 - b) the elimination of all forms of forced or compulsory labour;
 - c) the effective abolition of child labour; and
 - d) the elimination of discrimination in respect of employment and occupation.
2. The Parties reaffirm their commitment, under the Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work of 2006, to recognising full and productive employment and decent work for all as a key element of sustainable development for all countries and as a priority objective of international cooperation and to promoting the development of international trade in a way that is conducive to full and productive employment and decent work for all.
3. The Parties recall the obligations deriving from membership of the ILO to effectively implementing the ILO Conventions which they have ratified and to make continued and sustained efforts towards ratifying the fundamental ILO Conventions as well as the other Conventions that are classified as “up-to-date” by the ILO.
4. The violation of fundamental principles and rights at work shall not be invoked or otherwise used as a legitimate comparative advantage. Labour standards shall not be used for protectionist trade purposes.

ARTICLE 38

Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles

The Parties reaffirm their commitment to the effective implementation in their laws and practices of the multilateral environmental agreements to which they are party, as well as their adherence to environmental principles reflected in the international instruments referred to in Article 33.

ARTICLE 39

Promotion of Trade and Investment Favouring Sustainable Development

1. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services beneficial to the environment, including environmental technologies,

sustainable renewable energy, energy efficient and eco-labelled goods and services, including through addressing related non-tariff barriers.

2. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services that contribute to sustainable development, including goods and services that are the subject of schemes such as fair and ethical trade.
3. For the purposes of paragraphs 1 and 2, the Parties agree to exchange views and may consider, jointly or bilaterally, cooperation in this area.
4. The Parties shall encourage cooperation between enterprises in relation to goods, services and technologies that contribute to sustainable development and are beneficial to the environment.

ARTICLE 40

Cooperation in International Fora

The Parties shall strive to strengthen their cooperation on trade and investment related labour and environmental issues of mutual interest in relevant bilateral, regional and multilateral fora in which they participate.

ARTICLE 41

Implementation and Consultations

1. The Parties shall designate the administrative entities which shall serve as contact points for the purpose of implementing this Chapter.
2. A Party may, through the contact point(s) referred to in paragraph 1, request expert consultations or consultations within the Joint Committee regarding any matter arising under this Chapter. The Parties shall make every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter. Where relevant, and subject to the agreement of the Parties, they may seek advice of the relevant international organisations or bodies.
3. If a Party considers that a measure of another Party does not comply with the obligations under this Chapter, it may have recourse to consultations according to paragraphs 1 to 3 of Article 44.

ARTICLE 42

Review

The Parties shall periodically review in the Joint Committee progress achieved in pursuing the objectives set out in this Chapter, and consider relevant international developments to identify areas where further action could promote these objectives.

CHAPTER 7

INSTITUTIONAL PROVISIONS

ARTICLE 43

The Joint Committee

1. The Parties hereby establish the EFTA-Bosnia and Herzegovina Joint Committee. It shall be composed of representatives of the Parties which shall be headed by senior officials.
2. The Joint Committee shall:
 - a) supervise and review the implementation of this Agreement, *inter alia* by means of a comprehensive review of the application of the provisions of this Agreement, with due regard to any specific reviews provided for in this Agreement;
 - b) keep under review the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the EFTA States and Bosnia and Herzegovina;
 - c) oversee the further development of this Agreement;
 - d) supervise the work of any sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - e) endeavour to resolve disputes that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement; and
 - f) consider any other matter that may affect the operation of this Agreement.

3. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working groups as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks. Except where otherwise provided for in this Agreement, the sub-committees and working groups shall work under a mandate established by the Joint Committee.
4. The Joint Committee may take decisions as provided for in this Agreement. On other matters the Joint Committee may make recommendations.
5. The Joint Committee shall take decisions and make recommendations by consensus.
6. The Joint Committee shall meet whenever necessary upon mutual agreement but normally every two years. Its meetings shall be chaired jointly by one of the EFTA States and Bosnia and Herzegovina. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.
7. Each Party may request at any time, through written notice to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days of receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
8. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and the Protocol on Rules of Origin to this Agreement, including their Appendices. Subject to paragraph 9, the Joint Committee may set a date for the entry into force of such decisions.
9. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional requirements, the decision shall enter into force on the date the last Party notifies that its internal requirements have been fulfilled, unless the decision itself specifies a later date. The Joint Committee may decide that the decision shall enter into force for those Parties that have fulfilled their internal requirements, provided that Bosnia and Herzegovina is one of those Parties. A Party may apply a decision of the Joint Committee provisionally until such decision enters into force for that Party, subject to its constitutional requirements.

CHAPTER 8
DISPUTE SETTLEMENT
ARTICLE 44
Consultations

1. In case of any divergence with respect to the interpretation, implementation and application of this Agreement, the Parties shall make every attempt through cooperation and consultations to arrive at a mutually satisfactory solution.
2. A Party may request in writing consultations with any other Party regarding any actual or proposed measure or any other matter that it considers might affect the operation of this Agreement. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing thereof and supply all relevant information.
3. The consultations shall take place in the Joint Committee if any of the Parties so requests within 20 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, with a view to finding a commonly acceptable solution.
4. If the Party to which a request is made in accordance with paragraph 2 does not reply within 10 days or does not enter into consultations within 20 days from the date of receipt of the request, the Party making the request is entitled to request the establishment of an arbitration panel in accordance with Article 45.

ARTICLE 45
Arbitration

1. Disputes between the Parties relating to the interpretation of rights and obligations under this Agreement, which have not been settled through direct consultations or in the Joint Committee within 60 days from the date of the receipt of the request for consultations, may be referred to arbitration by the complaining Party by means of a written request to the Party complained against. A copy of this request shall be communicated to all other Parties so that they may determine whether to participate in the arbitration.

2. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating to the same matter, or where the request involves more than one Party complained against, a single arbitration panel should, whenever feasible, be established to consider such disputes.³
3. A Party that is not a party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written request to the parties to the dispute, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the parties to the dispute, attend hearings and make oral statements.
4. The arbitration panel shall comprise three members, who shall be nominated in accordance with the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration, effective 20 October 1992 (hereinafter referred to as the "Optional Rules"). If a member of the arbitration panel fails to participate in the arbitration, the other members shall, unless a party to the dispute requests otherwise, have the discretion to continue the arbitration and to render any ruling notwithstanding the failure of one member to participate.
5. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel in light of the provisions of this Agreement applied and interpreted in accordance with the rules of interpretation of public international law. The ruling of the arbitration panel shall be final and binding upon the parties to the dispute. Any ruling of the arbitration panel shall be made public, unless the parties to the dispute agree otherwise.
6. The language of any proceedings shall be English. The hearings of the arbitration panel shall be open to the public unless the parties to the dispute agree otherwise. Each Party shall treat as confidential the information submitted by any other Party to the arbitration panel which that Party has designated as confidential.
7. There shall be no *ex parte* communications with the arbitration panel concerning matters under its consideration.
8. The ruling of the arbitration panel shall be rendered within 180 days of the date on which the presiding arbitrator of the arbitration panel was appointed. This period may be extended by a maximum of 90 days, if the parties to the dispute so agree.
9. The costs of arbitration, including the remuneration of the members of the arbitration panel, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. Each party shall bear its own costs of arbitration, in particular for its representation, witnesses, including expert witnesses, and statements submitted to the arbitration panel.
10. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the parties to the dispute, the Optional Rules shall apply.
11. Disputes regarding the same matter arising under both this Agreement and the WTO Agreement may be settled in either forum at the discretion of the complaining party. The forum thus selected shall be used to the exclusion of the other. For the purpose of this paragraph, dispute settlement proceedings under the WTO Agreement or this Agreement are deemed to be initiated upon a request for the establishment of a panel by a Party. Before a Party initiates dispute settlement proceedings under the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes against another Party regarding a matter arising under both this Agreement and the WTO Agreement, that Party shall notify all other Parties of its intention to do so.

ARTICLE 46

Implementation of the Ruling

1. The Party complained against shall promptly comply with the ruling of the arbitration panel. If it is impracticable to comply immediately, the parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 30 days from the date of the ruling, either party to the dispute may, within 10 days from the expiration of such period, request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time.
2. The Party concerned shall notify in writing the other party to the dispute of the measure adopted in order to implement the ruling.

³ For the purpose of this Chapter, the terms "Party" and "Party to the dispute" are used regardless of whether two or more Parties are involved in a dispute.

3. If the Party concerned fails to comply with the ruling within a reasonable period of time and the parties to the dispute have not agreed on any compensation, the other party to the dispute may, until the ruling has been properly implemented or the dispute has been otherwise resolved, and subject to a prior notification of 30 days, suspend the application of benefits granted under this Agreement, but only equivalent to those affected by the measure that the arbitration panel has found to violate this Agreement.
4. Any dispute regarding the implementation of the ruling or the notified suspension shall be decided by the original arbitration panel upon request of either party to the dispute before suspension of benefits can be applied. The arbitration panel may also rule on the conformity with the ruling of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and whether the suspension of benefits should be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel under this paragraph shall normally be given within 45 days from the date of receipt of the request.

CHAPTER 9 FINAL PROVISIONS

ARTICLE 47

Fulfilment of Obligations

The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement.

ARTICLE 48

Annexes and Protocols

The Annexes and the Protocol on Rules of Origin to this Agreement, including their Appendices, are an integral part of this Agreement.

ARTICLE 49

Evolutionary Clause

The Parties undertake to review this Agreement in light of further developments in international economic relations, *inter alia* in the framework of the WTO, and to examine in this context and in light of any other relevant factor the possibility of further developing and deepening their cooperation under this Agreement and of extending it to areas not covered therein. The Joint Committee shall regularly examine this possibility and, where appropriate, make recommendations to the Parties, particularly with a view to opening negotiations.

ARTICLE 50

Amendments

1. The Parties may agree on any amendment to this Agreement. Amendments to this Agreement other than those referred to in paragraph 8 of Article 43 shall be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
2. The text of the amendments as well as the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

ARTICLE 51

Accession

1. Any State becoming a member of the European Free Trade Association may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee approves its accession, on terms and conditions to be agreed upon by the Parties. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

ARTICLE 52

Withdrawal and Expiration

1. A Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Bosnia and Herzegovina withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall, *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect, cease to be a Party to this Agreement.

ARTICLE 53

Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the respective constitutional requirements of the Parties. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force, in relation to those Parties which have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval, or notified provisional application to the Depositary, on the first day of the third month following the receipt of the latest deposit of instrument of ratification, acceptance or approval, or notification on provisional application, provided that at least one EFTA State and Bosnia and Herzegovina are among them.
3. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after this Agreement has entered into force, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.
4. If its constitutional requirements permit, any EFTA State or Bosnia and Herzegovina may apply this Agreement provisionally pending ratification, acceptance or approval by that Party. Provisional application of this Agreement shall be notified to the Depositary.

ARTICLE 54

Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Trondheim, this 24th day of June 2013, in one original in the English language. The Depositary shall transmit certified copies to all the Parties.